

ข้อเสนอโครงการวิศวกรรมไฟฟ้า วิชา 2102490

อิเล็กทรอนิกส์กำลังสำหรับระบบเก็บเกี่ยวพลังงานชนิดเครื่องจักรกลไฟฟ้า

Power Electronics for Electromechanical Energy-Harvesting System

นายณัฐพล กาบแก้ว เลขประจำตัว 6130176521

นายสันติ ว่องประเสริฐ เลขประจำตัว 613XXXXX21

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. สรุพงศ์ สุวรรณกวิน

ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

สารบัญ

1	บทนำ	1
1.1	บทคัดย่อ	1
1.2	ที่มาและความสำคัญของโครงการ	1
1.3	วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.4	ขอบเขตของโครงการ	2
1.5	ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากโครงการ	2
2	หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	2
2.1	การลดกำลังสูญเสียในอินเวอร์เตอร์ ด้วยอัลกอริทึมการมอดูเลตแบบสองแขน และการติดตามการทำงานในจุดภาคที่หนึ่ง (Two Arm Modulation and First Quadrant Tracking Algorithm)	2
2.1.1	กำลังสูญเสียในสวิตช์ของอินเวอร์เตอร์	2
2.1.2	การมอดูเลตแบบ SPWM และ อินเวอร์เตอร์โหมดแรงดันแบบสามเฟส	3
2.1.3	การนำกระแสในจุดภาคที่ 3 ของทรานซิสเตอร์สนามไฟฟ้าแบบ GaN	3
2.1.4	การลดกำลังสูญเสียในการมอดูเลตแบบ SPWM ด้วยการมอดูเลตแบบสองแขน	3
2.1.5	การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการมอดูเลตแบบสองแขนด้วยการติดตามการทำงานในจุดภาคที่ 1	3
2.2	การเพิ่มประสิทธิภาพของแผ่นพื้นเก็บพลังงานด้วยอัลกอริทึมการติดตามจุดทำงานที่ให้กำลังสูงสุด (Maximum Power Point Tracking Algorithm; MPPT)	3
3	ผลลัพธ์จากการดำเนินการเบื้องต้น	4
4	บทสรุป	5
4.1	สรุปผลการดำเนินการ	5
4.2	แผนการดำเนินงาน	5
4.3	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข (ถ้ามี)	5
5	เอกสารอ้างอิง	5
6	ภาคผนวก (ถ้ามี)	5

1 บทนำ

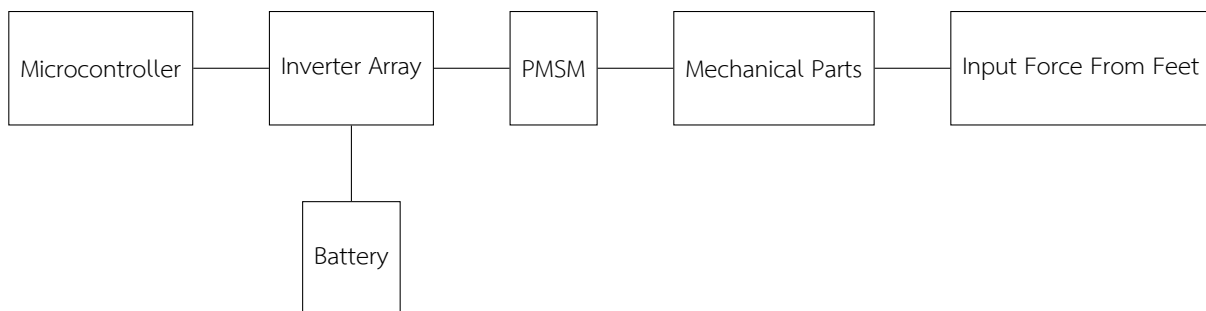
1.1 บทคัดย่อ

แผ่นพื้นเก็บเกี่ยวพลังงานด้วยเครื่องจักรกลไฟฟ้าได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยมีความสามารถในการจ่ายกำลังไฟฟ้าให้กับอุปกรณ์ที่ใช้พลังงานต่ำได้ โครงการฉบับนี้มีจุดประสงค์ในการพัฒนาแผ่นพื้นเก็บเกี่ยวพลังงานด้วยเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัส ประเภทแม่เหล็กถาวร (Permanent Magnet Synchronous Motor) โดยใช้โปรแกรม MATLAB™/Simulink™ โดยโปรแกรม จะช่วยในการทดสอบ (Test) ทวนสอบ (Verify) ออกแบบให้ได้ผลดีที่สุด (Optimize design) และใช้โปรแกรมในการสร้างโค้ดภาษาซี และซีพลัสพลัส ที่ถูกออกแบบสำหรับระบบฝังตัว (Generate C/C++ Code Optimized for Embedded Systems) จากแบบจำลองที่ได้ออกแบบไว้ และใช้เทคนิคในการลดกำลังสูญเสียในอินเวอร์เตอร์ คืออัลกอริทึมในการมอดูเลตแบบสองแขน (Two Arm Modulation Algorithm) และการติดตามการทำงานในจุดภาคที่หนึ่ง (First Quadrant Tracking Algorithm) และได้เพิ่มประสิทธิภาพของระบบโดยรวมด้วยการนำอัลกอริทึมในการติดตามจุดทำงานที่ให้กำลังสูงสุด (Maximum Power Point Tracking Algorithm; MPPT) มาใช้งาน

1.2 ที่มาและความสำคัญของโครงการ

การเก็บเกี่ยวพลังงานจากการเคลื่อนไหวของมนุษย์นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สามารถนำมาทำให้เกิดขึ้นจริงได้ และได้มีการศึกษามาแล้วในหลายๆ ครั้ง [1] [2] ซึ่งในการศึกษาดังกล่าว ได้ค้นพบว่า พลังงานที่ได้ในแต่ละการเหยียบแต่ละครั้งนั้น มีค่าน้อยมาก นั่นคือประมาณ 1-5 จูล เท่านั้น ดังนั้น หัวใจในการเก็บเกี่ยวพลังงานจากระบบดังกล่าว คือการมีประสิทธิภาพที่ดี จึงจะสามารถเก็บพลังงานได้เพียงพอกับการใช้งานต่อไป ดังนั้น การศึกษาในโครงการฉบับนี้ จึงได้มุ่งเน้นในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบเก็บพลังงานเป็นหลัก

แผ่นพื้นเก็บพลังงานนั้น ประกอบไปด้วยหลายส่วนที่สำคัญคือ ชิ้นส่วนเชิงกล บอร์ดอินเวอร์เตอร์ มอเตอร์ไฟฟ้า และระบบควบคุมที่อยู่ในระบบฝังตัว ดังที่แสดงไว้ในรูปที่ 1

รูป 1: โทโพโลยีของระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงาน

ในส่วนของอุปกรณ์เชิงกลของแผ่นพื้นเก็บพลังงานนั้น เนื่องจากโครงการฉบับนี้ จะให้น้ำหนักกับการวิเคราะห์และออกแบบระบบไฟฟ้าเป็นสำคัญ จึงได้มีการนำอุปกรณ์เชิงกลที่ได้มีการวิเคราะห์และออกแบบไว้แล้วในโครงการวิศวกรรมในปีก่อนๆ [2] มาใช้งาน

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และสร้างแบบจำลองพลวัตของระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงานด้วยโปรแกรม MATLAB™/Simulink™ เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ก่อนนำไปใช้กับอุปกรณ์จริง
2. เพื่อหาแนวทางในการลดพลังงานสูญเสียในระบบขับเคลื่อนเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัสประเภทแม่เหล็กถาวร และพัฒนาชุดอัลกอริทึมในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงาน
3. เพื่อสร้างต้นแบบอุปกรณ์ แผ่นพื้นเก็บพลังงาน ที่สามารถใช้งานได้จริง

1.4 ขอบเขตของโครงการ

1. โครงการฉบับนี้จะใช้เครื่องจักรกลไฟฟ้าชนิดแม่เหล็กถาวร เป็นตัวกำเนิดไฟฟ้า
2. โครงการฉบับนี้จะใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ TI™ F280049C ที่อยู่บนชุดทดลอง Pico™ LaunchPad™ เป็นระบบฝังตัวแกนกลาง ในจำนวนอัลกอริทึมต่างๆ
3. โครงการฉบับนี้จะใช้บอร์ดอินเวอร์เตอร์ TI™ BOOSTXL-3PHGaNINV เป็นสวิตช์สำหรับวงจรอินเวอร์เตอร์
4. โครงการฉบับนี้จะโปรแกรมระบบฝังตัวดังกล่าวผ่านการสร้างโค้ดบนแพลตฟอร์ม Simulink™ Embedded Coder™

1.5 ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากโครงการ

1. แผ่นพื้นเก็บพลังงานต้นแบบที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถใช้งานได้จริง
2. อัลกอริทึมในการลดกำลังสูญเสียในอินเวอร์เตอร์ ที่สามารถนำไปใช้กับระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงาน และยังสามารถนำไปใช้กับอินเวอร์เตอร์ใดๆ นอกเหนือจากระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงานได้อีกด้วย
3. อัลกอริทึมในการติดตามจุดทำงาน ที่ให้กำลังไฟฟ้าสูงสุด ที่สามารถนำไปใช้กับระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงาน

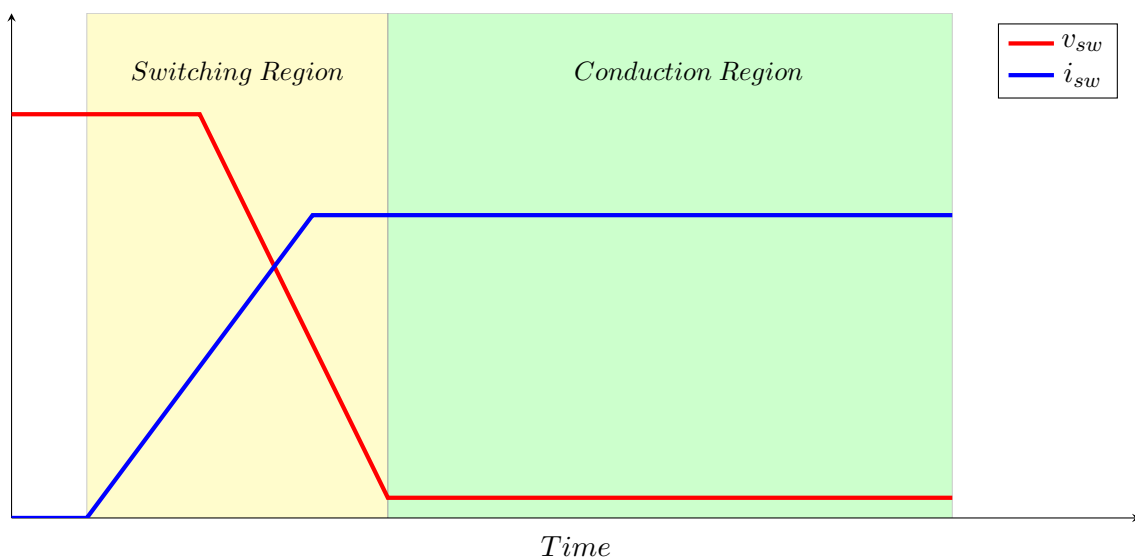
2 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 การลดกำลังสูญเสียในอินเวอร์เตอร์ ด้วยอัลกอริทึมการมอดูเลตแบบสองแขน และการติดตามการทำงานในจุดภาคที่หนึ่ง (Two Arm Modulation and First Quadrant Tracking Algorithm)

2.1.1 กำลังสูญเสียในสวิตช์ของอินเวอร์เตอร์

กำลังสูญเสียในสวิตช์ของอินเวอร์เตอร์มีอยู่ด้วยกันสองประเภท คือ กำลังสูญเสียระหว่างสวิตช์ (Switching Loss) และกำลังสูญเสียระหว่างนำกระแส (Conduction Loss)

$$P_{loss} = P_{sw} + P_{cond}$$

รูป 2: แรงดัน และกระแสของสวิตช์ ในขณะที่กำลังเปิดสวิตช์

จากรูปที่ 2 จะเห็นได้ว่า ในขณะที่กำลังเปิดสวิตช์ กระแสในสวิตช์จะเพิ่มขึ้นก่อน และแรงดันตกคร่อมสวิตช์จะค่อยลดลงทีหลัง คุณลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดกำลังงานสูญเสียในขณะสวิตช์กำลังเปิด ซึ่งจะคำนวณได้จาก

$$P_{sw} = v_{sw} i_{sw}$$

แต่เมื่อพอสวิตช์เปิดเต็มที่แล้ว สวิตช์จะมีแรงดันตกคร่อมอยู่เล็กน้อย ทำให้เกิดกำลังสูญเสียในขณะนำกระแส

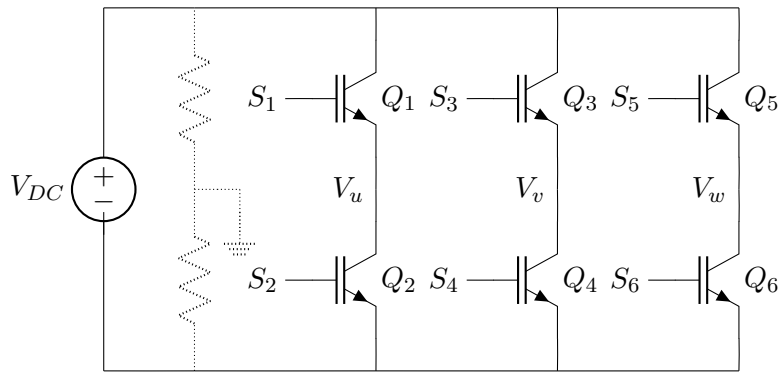
$$P_{cond} = v_{sw,(on)} i_{sw,(on)}$$

กำลังสูญเสียระหว่างสวิตช์นั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะสมบัติของสวิตช์ที่เลือกใช้ และจำนวนครั้งในการสวิตช์ นั่นคือ ถ้าหากสวิตช์ที่เลือกใช้มีคุณลักษณะสมบัติที่ทำให้อยู่ในย่านกำลังสวิตช์นาน หรือมีจำนวนครั้งในการสวิตช์มาก ก็จะทำให้กำลังสูญเสียขณะสวิตช์สูงตามไปด้วย

กำลังสูญเสียขณะนำกระแสนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะสมบัติของสวิตช์ที่เลือกใช้ ว่าในขณะนำกระแสนั้นมีแรงดันตกคร่อมสวิตช์มากแค่ไหน ถ้าหากแรงดันตกคร่อมสวิตช์มาก ก็จะทำให้กำลังสูญเสียขณะนำกระแสมากขึ้นตามมา

2.1.2 การมอดูเลตแบบ SPWM และ อินเวอร์เตอร์โหมดแรงดันแบบสามเฟส

ในการขับเคลื่อนเครื่องจักรกลไฟฟ้าโดยทั่วไปนั้นอาศัยการสร้างสนามแม่เหล็กหมุน มาเหนี่ยวนำให้เกิดแรงบิด ซึ่งในกรณีของเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัสแบบแม่เหล็กถาวรนั้นอาศัยการสร้างสนามแม่เหล็กหมุนโดยใช้ไฟฟ้ากระแสสลับ อินเวอร์เตอร์ จึงเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อระบบขับเคลื่อนเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัสแบบแม่เหล็กถาวรด้วยแหล่งจ่ายไฟฟ้ากระแสตรง ในโครงงานฉบับนี้ได้นำเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัสแบบแม่เหล็กถาวรสามเฟส มาเป็นเครื่องกำเนิดไฟฟ้า สำหรับระบบแผ่นพื้นเก็บพลังงาน โดยจะเก็บพลังงานที่ผลิตได้ไว้กับแบตเตอรี่ ในโครงงานฉบับนี้ จึงเลือกใช้อินเวอร์เตอร์สามเฟสที่มีทอพอโลยีดังรูปที่ 3

รูป 3: ทอพอโลยีของอินเวอร์เตอร์สามเฟส

อินเวอร์เตอร์ทอพอโลยีที่ได้นำเสนอมาช้างต้น สามารถสร้างแรงดันออกที่แต่ละขั้วทั้งสามได้เพียงแค่ 2 ค่าเท่านั้นคือ

$$V_x = \begin{cases} V_{DC}, & \text{if } S_u \& \text{!}S_l \\ 0, & \text{if !}S_u \& S_l \end{cases}$$

และถ้าหากพิจารณาให้กึ่งกลางบัสแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงเป็นจุดอ้างอิงแรงดัน จะได้ว่า

$$V_x = \begin{cases} V_{DC}/2, & \text{if } S_u \& \text{!}S_l \\ -V_{DC}/2, & \text{if !}S_u \& S_l \end{cases}$$

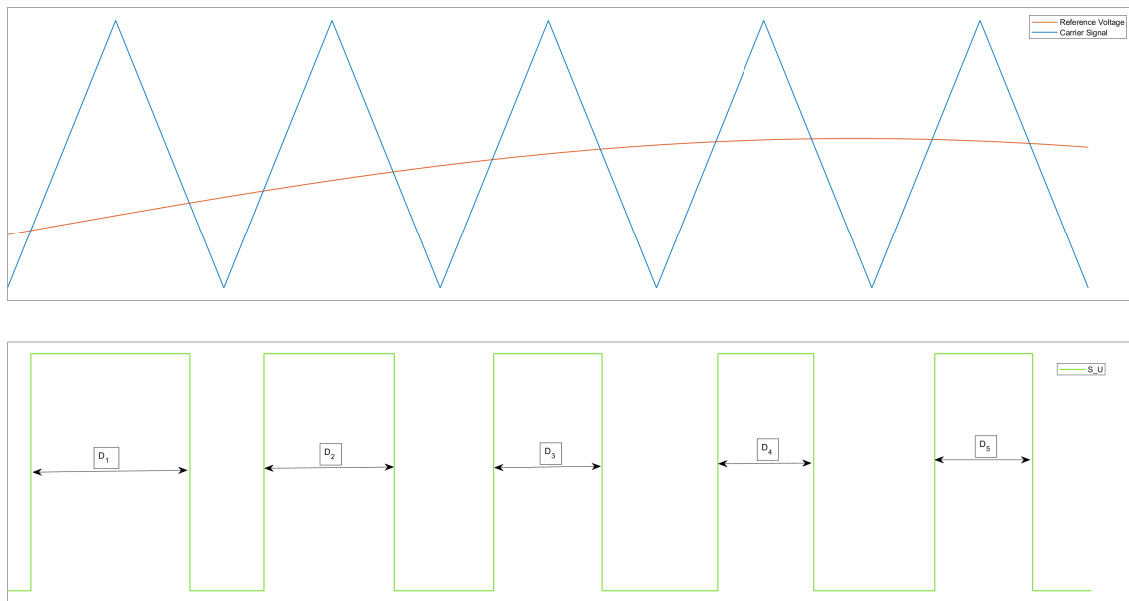
แต่เนื่องจากกระชับเคลื่อนเครื่องจักรกลไฟฟ้าซิงโครนัสสามเฟสประเภทแม่เหล็กถาวรนั้น จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้ากระแสสลับคลื่นรูปไซน์ ดังนั้นเทคนิคการมอดูเลตความกว้างพัลส์แบบไซน์ (Sinusoidal Pulse Width Modulation; SPWM) จึงได้ถูกนำมาใช้ โดยการมอดูเลตความกว้างพัลส์แบบไซน์มีหลักการในการทำงานคือ นำสัญญาณพาหุรูปสามเหลี่ยม มาเปรียบเทียบกับสัญญาณคำสั่ง โดยผลลัพธ์ของการเปรียบเทียบนั้น จะได้เป็นสัญญาณขับนำของสวิตช์ ดังรูปที่ 2.1.2 ซึ่งจะส่งผลให้ แรงดันที่ขั้วของอินเวอร์เตอร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับแรงดันคำสั่ง จากรูปข้างต้น จะเห็นได้ว่าความกว้างพัลส์ของสัญญาณขับนำนั้น เปลี่ยนไปตามขนาดของสัญญาณ

2.1.3 การนำกระแสในจุดภาคที่ 3 ของทรานซิสเตอร์สนามไฟฟ้าแบบ GaN

2.1.4 การลดกำลังสูญเสียในการมอดูเลตแบบ SPWM ด้วยการมอดูเลตแบบสองแขน

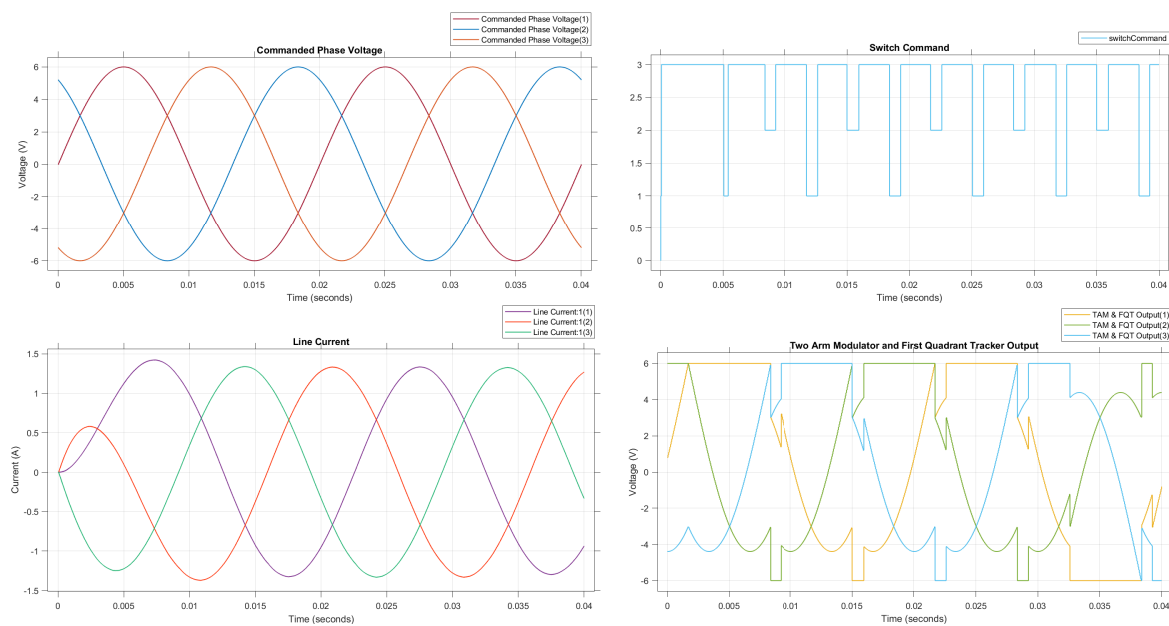
2.1.5 การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการมอดูเลตแบบสองแขนด้วยการติดตามการทำงานในจุดภาคที่ 1

2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพของแผ่นพื้นเก็บพลังงานด้วยอัลกอริทึมการติดตามจุดทำงานที่ให้กำลังสูงสุด (Maximum Power Point Tracking Algorithm; MPPT)

รูป 4: การมอดูเลตความกว้างพัลส์แบบไซน์

3 ผลลัพธ์จากการดำเนินการเบื้องต้น

รูป 5: 50Hz

4 บทสรุป

4.1 สรุปผลการดำเนินการ

4.2 แผนการดำเนินงาน

4.3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข (ถ้ามี)

5 เอกสารอ้างอิง

- [1] R. Riemer and A. Shapiro, “Biomechanical energy harvesting from human motion: theory, state of the art, design guidelines, and future directions.” <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21521509/>, 2011.
- [2] T. Jintanawan, G. Phanomchoeng, S. Suwankawin, P. Kreepoke, P. Chetchatree, and C. U-viengchai, “Design of kinetic-energy harvesting floors.” <https://doi.org/10.3390/en13205419>, 2020.

6 ภาคผนวก (ถ้ามี)